

POSTANOWIENIE

Dnia 14 maja 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Waldemar Płóciennik (przewodniczący)

SSN Andrzej Siuchniński (sprawozdawca)

SSN Barbara Skoczowska

Protokolant Jolanta Grabowska

w sprawie **M. R.**

wobec którego orzeczono, na podstawie art. 93a § 1 pkt 4 k.k. w zw. z art. 93c pkt 4 k.k. i w zw. z art. 93b § 1 k.k., środek zabezpieczający w postaci pobytu w zakładzie psychiatrycznym,

po rozpoznaniu w dniu 14 maja 2021r., w Izbie Karnej, na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k.,

kasacji, wniesionej przez Prokuratora Generalnego od postanowienia Sądu Okręgowego w B. z dnia 12 września 2019 r., sygn. akt IV Kz (...), utrzymującego w mocy postanowienie Sądu Rejonowego w B. z dnia 26 czerwca 2019 r., sygn. akt IV Ko (...),

uchyla zaskarżone postanowienie oraz utrzymane nim w mocy postanowienie Sądu Rejonowego w B. z dnia 26 czerwca 2019 r., sygn. akt IV Ko (...) i umarza postępowanie w przedmiocie orzeczenia o środkach zabezpieczających.

UZASADNIENIE

Dyrektor Zakładu Karnego w B., w związku ze zbliżającym się końcem kary M. R. skazanego wyrokiem Sądu Rejonowego w B. z dnia 10 czerwca 2014 r., sygn. akt IV K (...), za przestępstwa z art. 197 § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 2 k.k. na karę 6 lat pozbawienia wolności, w dniu 28 lutego 2019 r., skierował do Sądu Rejonowego w B., na podstawie art. 199b § 1 k.k.w., wniosek o zastosowanie wobec niego środka

zabezpieczającego w postaci elektronicznej kontroli miejsca pobytu i terapii uzależnień w celu zapobieżenia ponownemu popełnieniu przez niego czynu zabronionego.

Po przeprowadzeniu stosownego postępowania Sąd Rejonowy w B., postanowieniem z dnia 26 czerwca 2019 r., na podstawie art. 93a § 1 pkt 4 k.k. w zw. z art. 93c pkt 4 k.k. w zw. z art. 93b § 1 k.k., orzekł jednak wobec niego surowszy środek zabezpieczający tj. środek w postaci pobytu w zakładzie psychiatrycznym.

Postanowienie to zaskarżone zostało osobiście przez skazanego M. R.

Zażalenie wywiódł również jego obrońca, wnosząc o uchylenie tego postanowienia i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu w B. do ponownego rozpoznania.

Zarzucił w nim:

„1. naruszenie art. 93b § 3 k.k., poprzez wydanie postanowienia o zastosowaniu wobec M. R. środka zabezpieczającego w postaci pobytu w zakładzie psychiatrycznym, który nie uwzględnia wyników i postępów w dotychczasowych terapiach jakie przechodził M. R., w szczególności w S., a z treści wypowiedzi biegłych opiniujących na posiedzeniu w dniu 26 czerwca 2019 roku wynika, że co prawda mają informację o tym, że M. R. przechodził terapie, jednakże nie zapoznawali się z ich wynikami, co mogło mieć wpływ na treść zaskarżonego postanowienia sądu I instancji,

2. naruszenie przepisów procesowego prawa karnego: art. 4 k.p.k., art. 5 § 2 k.p.k., art. 7 k.p.k., art. 167 k.p.k., art. 410 k.p.k., polegające na zaniechaniu zbadania i uwzględniania w należyty sposób wszystkich okoliczności faktycznych w związku z oddaleniem przez sąd I instancji wniosku obrońcy o przeprowadzenie miesięcznej obserwacji szpitalnej M. R. dla celów związanych z wydaniem opinii, na okoliczności wynikające z postanowienia Sądu Rejonowego w B. z dnia 20 marca 2019 roku, sygn. akt IV Ko (...). które odnoszą się do wykazania, czy zachodzi potrzeba umieszczania skazanego w zakładzie psychiatrycznym, gdyż jednorazowe badanie dotychczas wykonane przez biegłych w sprawie o sygn. akt IV Ko (...) nie jest wystarczające” .

Postanowieniem z dnia 12 września 2019 roku Sąd Okręgowy w B. nie uwzględnił jednak obu zażaleń utrzymując zaskarżone postanowienie w mocy.

Kasację od tego postanowienia, na korzyść M. R., wywiódł Prokurator Generalny zarzucając: „rażące i mające istotny wpływ na treść orzeczenia naruszenie przepisów prawa procesowego, tj. art. 433 § 1 k.p.k. w zw. z art. 440 k.p.k. polegające na zaniechaniu rozpoznania zażalenia skazanego M. R. oraz jego obrońcy poza granicami zaskarżenia i stawianych zarzutów i w konsekwencji utrzymanie w mocy orzeczenia Sądu Rejonowego w B., wydanego z rażącym i mającym istotny wpływ na jego treść naruszeniem przepisów prawa karnego materialnego, tj. art. 93d § 4 k.k. i art. 93g § 3 k.k. w zw. z art. 93c pkt 3 k.k., polegającym na orzeczeniu wobec M. R. środka zabezpieczającego w postaci pobytu w zakładzie psychiatrycznym, dopiero na etapie postępowania wykonawczego w sytuacji, gdy orzeczenie takiego środka możliwe jest jedynie w wyroku, a także orzeczenie wskazanego środka zabezpieczającego w sytuacji, gdy przypisanego mu czynu z art. 197 § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 2 k.k. skazany nie dopuścił się w związku z zaburzeniami preferencji seksualnych, które to uchybienia powodowały jego rażącą niesprawiedliwość”.

W konkluzji skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia i umorzenie postępowania w przedmiocie orzeczenia o środkach zabezpieczających.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kasacja jest oczywiście zasadna.

Argumentacja przedstawiona w kasacji Prokuratora Generalnego dla uzasadnienia wskazanego wyżej zarzutu zasługuje na całkowitą aprobatę Sądu Najwyższego, co sprawia, że dla wyjaśnienia przyczyn uznania tej kasacji za oczywiście zasadną w zasadzie wystarczy odwołać się do tejże argumentacji.

Podkreślić jedynie trzeba, że istotnie jest tak, że to Sąd orzeka pobyt w zakładzie psychiatrycznym i to tylko wtedy, gdy ustawa tak stanowi (art. 93b § 5 k.k.) zaś Kodeks karny w art. 93g, ściśle określa przypadki, w których Sąd może orzec środek zabezpieczający w postaci pobytu w zakładzie psychiatrycznym. Z treści

tego ostatniego przepisu wynika, że Sąd orzeka ten środek zabezpieczający jedynie skazując (co przecież może nastąpić tylko w wyroku) sprawcę przestępstw popełnionych w warunkach określonych w art. 93 g § 2 i § 3 k.k. lub umarzając postępowanie wobec sprawcy co do którego umorzono postępowanie z powodu niepoczytalności. Zważywszy nadto na treść art. art. 93d k.k. (w powiązaniu z art.

199a § 1 k.k.w. stanowiącym, że w postępowaniu wykonawczym Sąd, który wydał orzeczenie w pierwszej instancji jest właściwy do orzekania w przedmiocie środków zabezpieczających ale na zasadach określonych w przepisach Kodeksu karnego regulujących ich stosowanie) należy stwierdzić, że orzeczenie środka zabezpieczającego w postaci pobytu w zakładzie psychiatrycznym następuje wyłącznie przy wyrokowaniu, natomiast o pozostałych środkach zabezpieczających tj. wymienionych w art. 93a § 1 pkt 1-3 k.k. sąd może orzec również na etapie postępowania wykonawczego. W uzasadnieniu kasacji odwołano się do aktualnego piśmiennictwa prawniczego, w którym odnaleźć można np. trafny pogląd: *„Właściwość sądu określona w art. 199 § 1 k.k.w. dotyczy stosowania w postępowaniu wykonawczym wszystkich środków, przewidzianych w art. 93a § 1 k.k., z wyjątkiem pobytu w zakładzie psychiatrycznym”* (Kazimierz Postulski: Komentarz do art. 199(a) Kodeksu karnego wykonawczego, LEX 2017). Nadto trafnie wskazano na intencje ustawodawcy np. w odniesieniu do sprawców przestępstw określonych w art. 197 § 3 pkt 2 lub 3 k.k. wskazując, że: *„Z uzasadnienia projektu ustawy z 20.02.2015 r.: „Art. 93g § 3 k.k. stanowi odpowiednik obecnej regulacji zawartej w art. 95a § 1 i 2 k.k. [...], przy czym projekt wprowadza tu pewne modyfikacje. W wypadku osób wykazujących zaburzenia preferencji seksualnych, które popełniły przestępstwo określone w art. 197 § 3 pkt 2 lub 3 k.k., projektodawca zrezygnował z obowiązku orzekania albo zakładu zamkniętego, albo leczenia ambulatoryjnego w wyroku skazującym. Sąd, skazując sprawcę, będzie mógł orzec pobyt w zakładzie zamkniętym, jeżeli uzna to za konieczne, natomiast leczenie ambulatoryjne będzie mogło zostać orzeczone w postępowaniu wykonawczym, o ile będą to uzasadniać wyniki psychoterapii, prowadzonej obligatoryjnie w zakładzie karnym na podstawie art. 93f § 5. Ponadto w myśl projektowanych przepisów nie będzie możliwe dokonanie zmiany środka polegającego na leczeniu ambulatoryjnym na środek w postaci pobytu w zakładzie*

zamkniętym. Pobyt w zakładzie zamkniętym będzie można orzec wyłącznie w wyroku" (Uzasadnienie rządowego projektu ustawy z 20.02.2015 r. o zmianie ustawy - Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw, VII kadencja, druk sejm, nr 2393)" (Komentarz aktualizowany do art.93(g) Kodeksu karnego, LEX 2021),

W wyroku Sądu Rejonowego w B. z dnia 10 czerwca 2014 r., sygn. akt IV K (...), skazującym M. R. za przestępstwa z art. 197 § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 2 k.k. na karę 6 lat pozbawienia wolności nie został orzeczony środek zabezpieczający w postaci pobytu w zakładzie psychiatrycznym, co zamknęło drogę do jego orzeczenia w trybie przewidzianym przepisami Kodeksu karnego regulującymi instytucję „środków zabezpieczających”. Oczywistym jest więc, że Sąd Rejonowy w B. wydając w dniu 26 czerwca 2019 roku w sprawie o sygn. akt IV Ko (...) postanowienie o internacji M. R. dopiero na etapie postępowania wykonawczego, uczynił to bez podstawy prawnej tj. nie będąc do tego uprawnionym w myśl obowiązujących przepisów.

Poza tym, co równie istotne, zauważono w kasacji trafnie, że orzeczenie o pobycie M. R. w szpitalu psychiatrycznym, w związku ze skazaniem go za popełnienie czynu określonego w art. 197 § 1 k.k. mogłoby nastąpić - w myśl art. 93g § 3 k.k. w zw. z art. 93c pkt 3 k.k. tylko w sytuacji, gdyby istniały przesłanki do ustalenia, że zachodzi wysokie prawdopodobieństwo, że popełni on przestępstwo przeciwko życiu, zdrowiu lub wolności seksualnej, ale w związku z zaburzeniami preferencji seksualnych. Tymczasem w opinii sądowo - seksuologicznej pozyskanej w toku postępowania przygotowawczego a także w opiniach pozyskanych już na etapie postępowania wykonawczego, biegli konsekwentnie wykluczali zaburzenia preferencji seksualnych u skazanego (co – skądinąd - wyraźnie wynika z treści uzasadnienia postanowienia Sądu pierwszej instancji i na co wskazywał w swoim zażaleniu osobistym, - co umknęło niestety uwadze Sądu odwoławczego - sam skazany). Tym samym nie było podstaw faktycznych do ustalenia, iż zachodzi prawdopodobieństwo popełnienia przez niego w przyszłości przestępstwa przeciwko życiu, zdrowiu lub wolności seksualnej w związku z zaburzeniami preferencji seksualnych a zatem i do orzeczenia wobec M. R. najsurowszego środka zapobiegawczego.

Sąd Okręgowy w B., procedujący na skutek zażalenia skazanego i jego obrońcy, nie dostrzegając braku podstaw do zastosowania tego środka, rażąco naruszył obowiązki wynikające z art. 433 § 1 k.p.k. i art. 440 k.p.k. skutkujące utrzymaniem w mocy rażąco niesprawiedliwego orzeczenia.

Z tych względów, uznając kasację Prokuratora Generalnego za oczywiście zasadną, Sąd Najwyższy, procedując w trybie określonym w art. 535 § 5 k.p.k., orzekł o uchyleniu zaskarżonego nim postanowienia oraz utrzymanego nim w mocy postanowienia Sądu Rejonowego w B. z dnia 26 czerwca 2019r. i umorzeniu postępowania w przedmiocie orzeczenia o środkach zabezpieczających, uznając jego dalsze prowadzenie za bezcelowe.